

Vakarai nuovargio ženkle

Šią vasarą rugpjūčio 31 d. buvo ne tik sustabdytos Amerikos Balso laidos iš Europos, bet taipgi uždarytas Laisvosios Europos Universitetas Tremtyje bei jo išlaikoma Laisvosios Europos Kolegija. O tai buvo labai svarbi ir reikšminga institucija Sovietų pavergtųjų Europos kraštų Vakaruose atsidūrusiam akademiniam jaunimui mokslinti.

Pareiškimai ir tikrovė

Pagal oficialiai paskelbtą pareiškimą už darymas pateisintas taip: „L.E. Universitetas Tremtyje ir jam priklausanti L.E. Kolegija buvo įsteigti 1951 m., tuo tikslu, kad iš anapus geležinės uždangos kraštų studentai, kurie per II-jį pasaulinį karą ir komunistams užgrobus valdžią turėjo palikti savo tėvynę, galėtų tęsti savo studijas laisvajame pasaulyje. Ši iniciatyva turėjo būti grynai laikinio pobūdžio, nes kaip tik tada mažai organizacijų rūpinosi parama pabėgėliams studentams. Nuo to laiko praėjo septyneri metai. Dauguma šių jaunų pabėgėlių arba pabaigė savo studijas, arba sukūrė savarankią egzistenciją. L.E. U-tas Tremtyje tuo būdu savo tikslą pasiekė“.

Nuo šių metų nebeprilaimami nauji prašymai stipendijoms gauti. Tik dabartiniams stipendininkams pagal susitarimą gali būti prailgintos stipendijos iki studijų pabaigos. Be to, 160-čiai vengrų studentų, atbėgusių į Vakarus po Vengrijos laisvės sukilimo 1956 m. ir turėjusių specialias stipendijas, terminas prailgintas iki 1959 birželio „su viltimi, kad šie jauni žmonės iki to laiko kokių nors būdu užsitikrins savo ateitį“ (!?).

Tokiu tat sausu pareiškimu užbaigiama daug žadėjusi ir septynerius metus trukusi veikla.

L.E. U-tas Tremtyje (Free Europe University in Exile) buvo įregistruotas Niujorko valstybėje 1951.VII.20 ir iš ten nustatinėjo gaires bei tvarkė visą savo veiklą. Pagrindiniai uždaviniai, ypač už Amerikos ribų, buvo vykdomi per L.E. Kolegiją (College de l'Europe Libre), kuri buvo įregistruota Prancūzijoje su būstine Paryžiuje (1957 rudenį perkelta Strasbūrgan) ir ben drabučių Strasbūrgoje - Robertsau Portalės pilyje.

Šios akademinės institucijos, kurią savo metų sovietinis „Krokodilas“ apšaukė snipų mokykla, tikslas buvo trejopas: 1. įgalinti pabėgėlius studentus tęsti aukštąjį mokslą laisvojo pasaulio universitetuose, 2. padėti jiems išsaugoti ir puoselėti tautinį kultūrinį palikimą bei tradicijas, 3. paruošti Vid. Rytų Europos pavergtiesiems kraštams intelektualinį elitą, kuris, jiems atgavus vietą laisvųjų tautų bendruomenėje, galėtų tarnauti savo kraštui tarpusavyje ir tarptautinio susipratimo dvasia. Su tais tikslais buvo siejamas ir vienintelis stipendininkų įsipareigojimas: grįžti į savo kilmės kraštą, kai susidarys tokia galimybė. Stipendijas, kurios kasmet buvo iš naujo skirstomos, galėjo gauti studentai iš šių pavergtųjų kraštų: Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Estijos, Jugoslavijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Rumunijos ir Vengrijos. Kiekvienais metais Kolegijos patalpose Strasbūrgoje, kur galėjo sutilpti apie 200 studentų, vykdavo kelių savaitių vasaros kursai ideologiniais klausimais, išryškinant laisvojo pasaulio ir komunistinio režimo skirtumus, didžiųjų valstybių politiką ir Europos susivienijimo reiką. Studentai galėjo naudotis 10.000 tomų Kolegijos biblioteka, kur sutekta daug vertingos medžiagos Rytų ir Vid. Europos klausimais (ten yra ir buv. Lietuvos min. Prancūzijoje P. Klimo asmeninis rinkinys). Per septynerius metus 1951-58 m. iš viso buvo paskirta 1464 stipendijos, iš jų 60 lietuviams (stipendininkų, žinoma, buvo mažiau, nes jų dauguma gaudavo stipendijas keletą metų iš eilės).

Kandidatų stipendijoms gauti ne tik nemažėjo, bet daugėjo. Antai, šiemet buvo paduota net 800 prašymų. Po Vengrijos įvykių žymiai padidėjo vengrų tautybės studentų, bet netrukio ir visų kitų tautybių kandidatų. Ir kitu požiūriu negalima tvirtinti, kad šios institucijos misija būtų jau atlikta. Juk pats reikalas laisvojo pasaulio universitetuose paruošti pavergtiesiems kraštams intelektualinių pajėgų yra tapęs šiuo metu kaip tik dar aktualiausias akivaizdoje naujausiųjų sovietinio režimo pastangų pertvarkyti visą švietimo darbą ryšium su planuojamomis reformomis, kurios praktiškai reiškia dvasinių varžtų sustiprinimą.

Todėl oficialus tvirtinimas, kad tikslas pasiektas, neįtikina. Iš tikrųjų jo atsisakyta siekti. Iš arčiau stebėjusį L.E. Kolegiją šis faktas nestebina, nes lemiama lūžį galima buvo įžvelgti 1955 m. — „Ženevos dvasios“ — metais, kai buvo atleisti tautinių grupių vadovai ir palaipsniškai pradėta siaurinti institucijos veikla, pirmiausia atsisakant konkrečiai spręsti paruoštųjų jėgų ateities klausimą. Vis dėlto ir tokia L.E. Kolegija, kaip ji pastatuoju metu reiškiasi, buvo Vakarų suinteresuotumo pavertaisiais simbolis ir konkreti priemonė jiems padėti.

J. Vidzgiris (ELI)

Reakcijos ir atgarsiai

Nėra abejonės, kad šiuo požiūriu likvidavimas prilygsta Vakarų kapituliacijai, pavergtųjų išdavimui ir nuolaida sovietams. Viso to tikriausiai netroško ir netrošksta „naujo“ politinio kurso autoriai patys. Todėl suprantamas karčios nuotalkos, kurios pirmiausia ir labiausia reikiastiesiogiai paliestųjų studentų tarpe. Jie sudarė veiklos komitetą Kolegijai ginti su būstine Berne. Sekretoriumi sutiko būti pavergtųjų bičiulis šveicaras Dr. P. Sager, Ost-Europa bibliotekos vedėjas. Komiteto adresas: Aktionskomitee der FEU, Jubilaeumsstr. 41, Bern, Šveicarija. Komitetas kreipėsi į buvusius stipendininkus ir viešojo gyvenimo įtakingus asmenis su prašymu paremti jo veiklą, siekiant išgelbėti instituciją.

Galima su šypsena vertinti jaunų užsidegėlių pastangas kovoti už savo teises ir gelbėti „aukštosią politiką“ pasmerkta rėlikalą. Betgi negalima abejoti jų gera valia ar nejausti simpatijos jų kovos dvasiai, nes jie gina savo interesus, kaip nusikriausių tautų atstovai. Ir jie nėra tokie naiivūs, kaip kas galėtų įsivaizduoti. Štai vieno jų pasisakymas. Pacitavęs amerikiečio A. Berle jr. žodžius, kad „dėl karo tėvynės netekęs jaunimas iš anapus geležinės uždangos kraštų turi neabejotiną teisę būti remiamas laisvosios žmonijos“, tas jaunuolis rašo:

„Ta prasme buvo įsteigtas mūsų universitetas. Kodėl taip staiga mums atimama mūsų teisė? Ar mūsų kraštai tapo laisvi? Ar jau nebėra pabėgėlių? Ir 800 prašymų stipendijoms gauti, iš kur gi jie? Tiesa, liūdnoji tiesa, kad pabėgėliai turi tik tas teises, kurios jiems duodamos ir kurias jiems kiekvienu metu galima atimti be jo kio pateisinimo... Iš tikrųjų u-tas tik tada pasieks tikslą, kai mūsų kraštai taps laisvi. O net ir tada dar ši institucija bus verta išlaikyti, siekiant tarpusavyje europinio susipratimo“...

Gal kietokai skamba jauno žmogaus lūpose sprendimas, bet taip daug kas Europoje galvoja! „Amerika Europoje per mažai vadovaujasi savo protu, per mažai diskutuoja savo idėjas, net nesirūpina, kad

Ten, kur Nemunas banguoja

Tarybinės spaudos ištraukos, kurios aiškios ir be aiškinimų.

Oi nelaimė, ką aš matau — Širdį ver kaip yla: Numylėtoji mano vietoj Gyvena barzdyla.

A. Vienažindys

KAIP IS VANDENS LAŠO RUBLIAKAI LASA

Aną dieną man kaimynas štai kokį anekdotą papasakojo.

Vienas pilietis gazuotą vandenį pardavinėjo. Ir staiga nei iš šio, nei iš to — mūrelis išdygo. Žmonės nustebo: iš kur jis taip greit prasigveno? Vandens pardavėjas tik nusijuokė:

— Ko čia stebėtis? Jei ant paprasto vandens tokias elektrines pastato, o aš ant gazuoto vandens nė namuko nesulipdyčiau?.. Visi nusivilsite, sakysite: senas anekdotas!..

Gai būt... Su tuo tenka sutikti. Ir aš jį prieš keletą metų esu girdėjęs, bet jau buvau spėjęs visiškai užmiršti. Deja, jį vėl prisiminiau, kai vieną karštą dieną pasileidau per visas Vilniaus parduotuves vasarinių batų ieškoti.

Baltiniai ant kupros nuo prakaito šlapi, nors grėžk. O gerklėje liežuvis prie gumurio prilipo. Perėjęs Gedimino aikštę, žiūriu — Stalino prospektu ir Vrublevskio gatvės kampe tokia būdelė stovi, o prie jos moterėlė gazuotą vandenį šinkuoja. Aš puoliau atsigerti. Ji (pavardė jos, pasirodo, Gelikman) mikliai paplovė stiklinę, įleido gaidžio asarą (na, kokius 10-12 gramų!) drumsto sirupo ir vandens priputojo. Tik išgėręs pajutau — toks šiltas lyg arbata, kažkokiais pelynais atsiduoda.

— Kodėl toks šiltas? Nė ledo nėra... — Pablūdai, vaikeli, — paaiškino jina. — Vasarą ledo užsigeidė — dar kosulį gausi... Nepavykus atsigerti, numečiau 30 kapeikų ir toliau nuskubėjau. Stalino prospektu, prie knygyno Nr. 2, suradau kitą „vandens bazę“. Žiūriu, be manęs prieina dar kažkoks pilietis. Gazuoto vandens pardavėja Turova (pavardė vėliau sužinojau) trupučių krūpteli, paslaugiai nusišypso ir prieš mane stovinčiam piliečiui sirupo beveik ketvirtadalį stiklinės prikošia, nemažiau kaip dvidešimt penkis gramus. Aš net apsi- laizau:

— Štai kur skaniai atsigersiu... Bet orus pilietis, žiūriu, negeria, pakiša kontrolieriaus pažymėjimą, visą vandenį į butelį susipila, pareiškdamas: — Padarysime analizę...

jos iš viso būtų žinomos. Per daug rūpinasi medžiaginiais reikalais ir užmiršta, jog kiekvienam pasaulin paleistam doleriui reikia smegenų, kad jis būtų protingai panaudotas“.

Vakarai reikalingi mūsų tautos

Mūsų spaudoje kiek dėmesio susilaukė Amerikos Balso laidų iš Europos likvidavimas, tačiau tuo pačiu metu įvykdytas L.E. U-to Tremtyje panaikinimas praėjo beveik tylomis. Pirmu žvilgsniu gali atrodyti, jog tai du sąryšio neturį dalykai, kurių chronologija tik atsitiktinai sutapo. Juk Amerikos Balsas priklauso to krašto Informacijos žinybai ir tuo pačiu užsienio reikalų ministerijai ir jo vienokie ar kitokie patvarkymai tiesiogiai atspindi atitinkamą Amerikos vyriausybės nusistatymą. Tuo tarpu L.E. U-tas Tremtyje ir jam priklausanti L.E. Kolegija buvo išlaikomi ir tvarkomi prievataus pobūdžio amerikiečių visuomeninės organizacijos su būstine Niujorke. Atseit, galima guostis, jog šie du pavertusias Europos tautas liečią nemalonūs sprendimai padaryti ne vienoje ir toje pačioje plotmėje. Tačiau pats faktas, kad Amerikos valdiniai ir visuomeniniai sluoksniai tuo pačiu metu atsisakė ligšiolinių savo įsipareigojimų ir pastangų Rytų ir Vid. Europos pavergtųjų tautų atžvilgiu, kaip tik turėtų sukelti ypatingo nerimo, nes tai tiesiog paneigia mūsų visuomenėje įsivyravusias per daug optimistines pažūras į Amerikos politiką ir per didelę pasitikėjimą ja. Valdinių ir visuomeninių nuotaukų sutapimas nėra atsitiktinas dalykas, bet aiškus ženklas, kaip giliai naujargis įsiskverbė į tą kraštą, kurį iš įsibėgėjimo tebelaukome nesvyruojančia laisvės tvirtove. Ne kartiems priekaištavimams ar beprasmiškam tučties liejimui kontatuoja me tai, bet tam, kad pagaliau įsisąmonintumėm paskirti, kuri šiuo gyvenamuoju metu atitenka pavergtųjų tautų tremtiniam laisvajame pasaulyje.

Silpsta Vakarų žmogus kovoje su komunizmu, todėl mūsų pareiga ateiti jam talkon, jį sustiprinti, išėiti iš ligšiolinės izoliacijos bei rezervų vėl į šios kovos sūkurį. Kol tokį reikala kėlė tik filosofai — aciū Dievui, dar jų turime, — galima buvo jais netikėti, bet dabar faktai turi įtikinti ir skeptikus.

Kol jis ten popierius rašė, aš kantriai stovėjau ir laukiau, rinkdamas kapeikas nemažiau penkioms stiklinėms. Mat, norėjau nors kartą skanaus gazuoto vandens atsigerti. Pasibaigus kontrolėms, ir aš prisilinkau prie gerosios moterišės: — Prašau man penkias stiklines. Moteriškė dirstelėjo į mane ir ėmė kartoti įprastus veiksmus. Tik sirupo, žiūriu, man perpus mažiau pila.

— Užteks dviejų, — su ašara akyse pralemenau, numeddamas 60 kapeikų.

Tiesa, vanduo čia buvo vėsesnis, nes pavėsyje stovėjo. Taip, matote, ir nepavyko skanaus vandens atsigerti, nors tikslas buvo čia pat — ranka pasiekiamas. Tą minutę labai galėjau, kad manęs likimas po kontrolieriaus žvaigždę nepagimdė.

Bemašindamas troškulį, ne tik juokingų nuotykių patyriau, bet ir įdomių naujienų sužinojau.

Štai prekių kokybės inspekcija atėjo prie „halės“ turgaus patikrinti Novikovo pardavinėjamą gazuotą vandenį. Ji susidūrė su griežtu pardavėjos nusistatymu: — Neturite teisės.

Kol inspektorai ėmės žygių įrodyti Novikovai, kad jie turi teisę tikrinti, toji ryžtingai metėsi į ataką ir išmūšė inspektorui iš rankų stiklą su vandeniu. — Nepagautas — ne vagis! Aš jūsų nebijau!

Inspektoriui teko griebtis gudrybės. Vandens pavyzdžiai buvo paimti. Analizė parodė, kad Novikova į vandenį įpylė sirupo 10,4 gramų vietoj normos 20 gramų.

Šį kartą vagis buvo pagautas už rankos ir ką gi? Prekybos įstaigose, pasirodo, galioja labai įdomi taisyklė: vagį reikia pagauti du kartus, kitaip jis ne vagis! Pirmą kartą pagavus, įsiai tik įspėjamas, kad daugiau taip nepadarytų. Atseit subara ka tinėli, kam jis mėgsta lašinėlius. Taip įvyko ir su Novikova. Ji ir toliau tebešinkuoja vandenį, o kapeikėlės laša į jos kišenę. Kitam gali pasirodyti, kad, girdi, yra, mat, apie ką kalbėti — viena kita kapeikėlė žmogaus nepraturtins. Pasižiūrėkime, kokia ta kapeikėlė?

Aure, jau minėta Gelikman per 8 dienas atidavė į kasą 410 rublių. Patikrinus jos parduodamą vandenį rasta sirupo 12,6 grama vietoje 20 g. Taigi, iš penkių vandens stiklų du sulaša į Gelikman kišenę. Per 8 dienas tokiu būdu sulašėjo apie 250-300 rublių, o vasaros karščių metu tokia suma „sulaša“ per vieną dieną! Štai tau ir kapeikėlės...

Sukčiauti lengva dar ir dėl to, kad ne tik pirkėjai, bet ir pačios prekybinės orga-

Lietuvos Diplomatinijos šefas St. Lozoraitis yra pasiuntęs Jungtinių Tautų Asamblėjos pirmininkui tokį raštą:

Jungtinių Tautų XIII Gen. Asamblėjos delegacijų sąrašas — Sovietų Sąjungos delegacijos skyriuje — tūlas p. I.I. Gaška yra įrašytas kaip „Lietuvos sovietinės socialistinės respublikos užsienio reikalų ministras“.

Turiu garbės priminti Jungtinių Tautų Organizacijai, jog vadinamosios „Lietuvos sovietinės respublikos“ pavadinimu Sovietų Sąjungos vyriausybė maskuoja neteisėtą karinę okupaciją ir pikčiausią priešpauką, kurias ji yra primetusi Lietuvai. Todėl laikau savo pareigą protestuoti prieš to pavadinimo įrašymą į Jungtinių Tautų tar-nybų išleistą delegacijų sąrašą. Kalbamas įrašymas yra juo daugiau apgailėtinas, kad Jungtinės Tautos civilizuotasis pasaulis yra pavadęs uždavinį bei prievolę saugoti tarptautiniuose santykiuose teisės ir moralės dėsnius.

[Septynios DIENOS]

23 NAUJI KARDINOLAI

Popiežius Jonas XXIII paskyrė 23 naujus kardinolus. Dabar bus jau 75 kardinolai — didžiausias skaičius, negu kada nors iki šiol.

D. Britanijoje į kardinolus pakeltas Westminsterio arkivyskupas Dr. W. Godfrey.

Prieš popiežiaus rinkimus buvo 53 kardinolai.

Italai dabar turi 29 kardinolus (turėjo 16), prancūzai ir belgai 9 (turėjo 7), ispanai ir portugalai 5 (4), vokiečiai ir austrai 4 (2), J. Amerikos Valst. 4 (2), Britų karalija ir Airija 4 (5), Lotynų Amerika 11 (9).

PERVERSMAS SUDANE

Generolo Abboud, generalinio štabo viršininko, iniciatyva Sudane įvykdytas karinis perversmas. Valdo laikinai paties gen. štabo virš. generolo Abboud sudarytoji vyriausybė. Ji žada laikytis demokratiškai, paleido iš namų arešto buvusius ministrus ir laikraščiams nežada taikyti cenzūros.

Perversmas esąs įvykdytas dėl to, kad vyriausybė buvusi nepajėgi valdyti ir persisunkusi korupcija.

BERLYNO KLAUSIMAS

Pasaulio (tikriaus gal Europos) dėmesys dar vis tebesisuka apie Berlyną. Vakariečiai aiškiai pasakė: mes nepasitrauksim, o rytų Berlyne duotas įsakymas pradėti kraustytis tarybinių karių žmonoms. Rusai rėdo pavyzdį! Tikriau sakant, rusai manevruoja, nes iškraustymas karininkų šeimų greičiau reiškia, kad pavojus ir įtempi mas didėja. O rusų ambasadorius Bonno Smirnovas matėsi su kancleriu Dr. Adenaueriu ir pasakė jam, kad Rusija tuoj įteiks visiems karo padėtyje su Vokietija buv. kraštams notą ir joje išdėstys savo nusistatymą Berlyno klausimu.

Vakarų Berlynas dėl to laikosi santūriai ir ramiai, bet jaudinasi Vakarų Vokietija. Jos vyriausybė įsitikinusi, kad R. Vokietija, gavusi iš rusų teisę pati tvarkyti Berlyno klausimą ir tų pačių rusų pagundoma, gali išdrįsti paskelbti ne tik sausumos, bet ir oro susisiekimo blokadą. O tuomet jau gali tekti nusilenkti R. Vokietijos vyriausybei ir pripažinti ją.

KIPRAS LAIKINAI APRIMSTA

Kadangi Kipro klausimas perkeliamas į J. Tautos, teroristų vadas davė saviesiems įsakymą susilaikyti nuo teroro veiksmų.

ISTATYMO GREICIAU NEBUS DEL IMIGRANTŲ

D. Britanijos lordų rūmai svarstė klausimą, ar reikalingas būtų įstatymas, kuris suvaržytų įvažiavimą, ypač iš karalijos kraštų. Pagrindą svarstymams sudarė buvę neramumai Londone ir Nottinghamame dėl negrų.

Pasisakyta, kad toks įstatymas tik pakenktų D. Britanijos vardui.

Nepagėdaujami imigrantai gali būti deportuojami.

nizacijos nežino vandens atleidimo normų. Prekybos inspekcija sako, kad gazuotas vanduo turi būti leidžiamas į stiklą 3-4 atmosferų slėgimu, o Maisprekyba — kad už tenka ir 1,5-2 atmosferų. Kas teisus — nežinia, o pirkėjas geria ir raukosi — neskanu, be gazo.

Apie gazuotą vandenį jau daug rašyta spaudoje, suspėjo pasenti ir anekdotai, o sukčiavimas gyvas ir šiandien, žodžių sakant, ir toliau vidury dienos tuštinamos pirkėjų kišenes.

Burbulas

Iš „Šiuotos“, Nr. 13, 1958.

Protestas dėl Gaškos

Aš konstatuoju šia proga, kad p. Gaška neatstovauja nei Lietuvos, nei lietuvių tautos. Jis yra tikrai sovietų okupacinės valdžios Lietuvoje agentas, kas aiškiai seka taip pat iš to fakto, kad jis priklauso prie sovietų delegacijos. Tad yra lygiai apgailėtina, kad tokie žmonės įleidžiami į Generalinę Asamblėją.

DIPLOMATIJOS SVEIKINIMAS E. SIMONAICIUI

Sveikinimas pasiūstas Mažosios Lietuvos Tarybos Prezidiumo pirmininkui E. Simonaiciui:

Suėjus Tamstos garbingo gyvenimo septynioms dešimtims metų, nuosirdžiai sveikiname Tamstą — nenuilstamą kovotoją už Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos teises — ir linkime tolesnio pasisekimo Tamstos veikloje bei asmeniniame gyvenime.

Stasys Lozoraitis, Lietuvos Dipl. šefas, Albertas Gerutis, Pasiluntinybės Patarėjas

IKONA IS RUSIJOS

Rusų ambasadorius Malik išrūpino Coventry katedrai rusišką ikoną dovanų. Ikoną yra auksinė, išdabinta brangakmenim.

SELMSO LAGERLOEF SIMTMETIS Lapkričio 20 d. sukako 100 metų nuo švedų rašytojos Nobelio premijos laureatės Selmos Lagerloef gimimo.

Lietuviams geriausiai pažįstamas buvo jos romanas „Goesta Berling“, ir kai kurie kiti darbai.

Ji mirė 1940 m. kovo mėn.

POPIERINIAI TIGRAI

Kinų dienraštis „Kwangming Daily“ ryšium su Maocetungo knygos „Imperializmas ir visi reakcionieriai yra popieriniai tigrai“ pasirodymu tvirtina, kad yra nemaža tokių kiniečių, kurie tuo abejoja. Girdi, amerikiečiai turi atominų bombų, stiprų laivyną ir pramonės gamyba pirmauja pasaulyje, taigi jie politiškai gali būti ir popieriniai tigrai, bet ne kariškai ir ne ekonomiškai.

TIN LIN NUBAUSTA

Už savo dešinumą jau anksčiau pulta spaudos ir pašalinta iš rašytojų sąjungos prezidiumo, kinų rašytoja Tin Lin dabar neteko ir parlamento vietos.

PASAULYJE

— Maskvos užmiestyje rusai stato Sputnik miestą, kuris turės fabrikus ir 1963 m. jau 65.000 gyventojų.

— Skandinavijos lėktuvas norėjo per radiją prisišaukti Ciampino aerodromą Romoje, bet neprisišaukė, o kai nusileido, valdininkus rado miegančius.

— Šiais metais britų firmos reklamai išleista 400 milijonų svarų (1957 m. — 365 mil. sv., 1956 m. — 330 mil. sv., o 1938 m. tik 97 mil. sv.).

— D. Britanijoje gydytojai ir dantų gydytojai gaus 4 proc. didesnį atlyginimą.

— Nušautas vienas Kipro teroristų vadų — Kyriakos Matsis.

— Anglijos Bankas numažino procentą iki 4.

— R. Vokietijos rinkimuose balsavo 99,87 proc. balsuotojų.

— Suokalbį prieš prezidentą Frondizį ruošęs atstatydino Argentinos viceprezidentas Gomez.

— Lapkričio 18 d. sukako 100 metų Londono Big Benui (parlamento rūmų laikrodžiui).

JAV VALSTYBĖS DEPARTAMENTO ATSAKYMAS PLB SEIMUI

Atsakydamas į PLB Seimo padėką už sovietinės agresijos padarinių nepripažinimą, Valstybės Departamentas Valstybės Sekretoriaus Dulles vardu dėkoja PLB Seimo Pirmininkui ir, be kita ko, rašo:

— Pabaltijo tautų nelaimė Jungtinių Valstybių vyriausybei kelia gilų susirūpinimą. Mes atsisakome pripažinti Pabaltijo valstybių įjungimą į Sovietų Sąjungą ir, kaip žinote, tebetesiam buvusių valdžioje prieš Sovietų Sąjungos okupaciją Lietuvos, Latvijos, Estijos vyriausybių atstovų pripažinimą. Kaip prez. Eisenhoweris ir Valstybės sekretorius Dulles daugeliu atvejų yra pabrėžę, šios vyriausybės politika tvirtai siekia sovietų viešpatavimui Rytų Europoje taikiomis priemonėmis padaryti galą ir padėti Rytų Europos kraštams atgauti valstybinę nepriklausomybę. Būkite tikras, kad Jungtinių Valstybių vyriausybė panaudos kiekvieną tinkamą priemonę šios politikos vykdymui.

Atsakymas pasirašytas V.D. Public Services Division šefo Maurice S. Rice.

Po kanadišku dangumi

PRANYS ALSĖNAS, Kanada.

Brangus Europos Lietuvi,

Isivaizduok, kad atsilankai čia pas mus, į Kanadą, na, kad ir į Toronto miestą, kurio šelagatviais vaikšto ir gatvėmis važinėja, tarp kitų vietos gyventojų, apie šeši tūkstančiai ir Tavo tėvynainių — lietuvių.

Ir štai, mes, kaip jau seniau gyvenantieji šitame mieste, išsivedame Tave į gatves, aikštes ir parkus aprodyti miestą.

Ir ką Tu čia pamatytum? Kitaip sakant, kaip Torontas atrodytų Tavo akimis žiūrint?

O gi gal maždaug šitaip:

Bendras įspūdis susidarytų neblogas. Torontas — didokas miestas, vadintinas didmiesčiu, nes jame gyvena per milijoną gyventojų. Tautybėmis jis labai margas, nes čia gyvena keliasdešimt tautybių gyventojų.

Pagal statistinius duomenis 1958 m. pradžioje visa Kanada turėjo 16.860.000 gyventojų (o Kanados plotas truputėlį didesnis už visą Europą!). Iš to skaičiaus Torontas miestui tuo metu teko 1.430.000 žmonių, arba — skaičių mėgėjams pasakyti — 8,5 proc. viso krašto gyventojų.

William French, torontiško dienraščio „The Globe and Mail“ bendradarbis, teigia, jog Torontas miestas (kitais sakant, Ontario provincijos sostinė) — tai, naujųjų kanadiečių „Meka“, nes čia suplaukė dauguma jų gimininių ir pažįstamų. Mes, lietuviai, nemanome ginčyti dėl jo teigimo, nes tai daugiau panašu į tiesą.

Truputis ir kitokios charakteristikos

Pagal jau minėtąjį laikraštiniuką Torontas — tai betonas ir chromas, medžiaginės sienos ir aliuminijus, parkai ir aikštes, bažnyčių varpų skambėjimas ir sirenų kaukimas, kunigas sakymoje ir girtuoklis griovyje. (Kaip ir visam margam sviete — Pr. Al.).

Torontas užtiknami nauji turtai ir dylanti elegancija, privatus klubai ir griaujami rūmai, dailūs priemiesčiai ir bepūviai begriūvų namai. Čia akcijų birža Grani te Bay gatvėje ir gyvulių rinkos su ūkiuose prinokusiu aromatu; čia debesys, ir kalnai automobilių dujų ir dūmų, ir keiksmų judėjimo dideliu susikimšime, keltuvai įlankoje ir besimaudantieji paplūdimiuose, ligoninės ir mokyklos, pasileidėliai, širdys ir gėlės...

Čia politikų — gausybė. Miesto savivaldybės sistemoje Didysis Torontas turi 25 rinktus valdymo organus. Nė vienas kitas miestas pasaulyje negali girti ar skųstis tokia gausybe politikų.

Merginai, norinčiai pasipuogšti, šis miestas pilnas gražių krautuvinių ir puikių drabužių bei papuošalų. Kultūringam žmogui

— miestas yra su pretenzijomis ir pažadais, kuris operą ir baletą patalpina ledo rutulio arenoje, tikruosiuose vietinės kultūros rūmuose.

Planuotojams — tai beviltiškas jėgalas prigrūstų siaurų miesto centro gatvių su chronišku parkų ir žaliuojančių aikščių trūkumu. Advokatams — tai didelių bendrovių centras, Provincijos valdžios ir Provincijos Aukščiausiojo Teismo būstinė, kurioje pilna žmonių, amžinai patenkančių į pailnavas...

Tai gi tokia charakteristika pagal anąjį plunksnos žmogų. O kas daugiau?

Laikraščiai — patys save pardavinėja

Išėjime į Toronto gatves, pamatysime gatvių sankryžose ir prie tramvajų stočių gražiai atrodančias, dažytas dėžes su užrašais: „The Globe and Mail“, „Telegram“, „Daily Star“.

Tai visų trijų Toronto dienraščių prekyba. Nori laikraščio, mesik į užrakintą dėžutę, pribartą prie laikraščio platino dėžės pro mažą plyšelį, 10 centų, imk dienraštį į rankas, lipk į tramvajų, sėskis ir skaityk.

Torontiškiečiai dienraščiai, kaip paprastai Šiaurės Amerikoje, milžiniški savo dydžiu ir apimtimi: didelio formato, tarp 50-80 puslapių dydžio. Pasiskaityti yra ko! Deja, tik jų turinys — dažnai permirkęs pigiomis sensacijomis...

Šie dienraščiai gana seni. Pvz., „The Globe and Mail“ beina 115 metų, „The Telegram“ — 83, o „Daily Star“ — 67. Vadinas, su praktika ir patirtimi, su savomis tradicijomis.

Ar nepasitaiko nesąžiningumų tokiame jų platinyje? Pasitaiko, bet labai mažai. Kartas nuo karto paskelbiama, kad tada ir tada, toks ir toks asmuo buvęs teismo nubaustas 25 dol. už tai, kad paėmė laikraštį ir neįmetė į dėžutę 10 centų...

Šiaip gi Torontas — apyramis miestas. Tai ne Čikaga. Jame naktimis nebaisu vaikščioti. Tiesa, čia pasitaiko bankų plėšimų, bet tai dienomis — ne naktimis, pasitaiko ir moterų užpuodinėjimų gatvėse (žinoma, naktimis), tačiau tik retkarčiais.

O gal po stikluoką ar alaus po bokalą?

Jeigu tai šokiadienis — labai prašau. Galima užsukti į tavernas ir alaus barus, bet jeigu sekmadienis — atsiprašau. Nebent namie turėtume alaus keisėlį ar bonką whisky. Sekmadienis čia — tai Viešpaties Diena, ir ji labai gerbiama. Visos išgerimo vietos, netgi kino teatrai ir kitokios „entertainment“ vietos uždarytos...

Tai toks maždaug yra Torontas.

Jei tu gyvas - pieno puta...

Va, jau ir mūsų žmonės kai kurie patys vis daugiau pramoksta svetimų kalbų, talcos pasitelkia ir ryžtasi su mūsų tautos kultūros turtais supažindinti didžiąsias tautas! Bepiga dainininkui: jo balsas su visais niuansais svarbiau už dainuojamąjį žodį. Bepiga ir dailininkui: paveikslas pripažįsta internacionalinę kalbą. Bet vargas žodžio meistras: jie vis uodegoj pasilikę, nes geram darbui reikia ypach gerų vertėjų, kurių nedaug teturi net ir didžiosios tautos.

O, va, rašytojas Stepas Zobarskas ėmė ir nustebeino ne tik mus, bet ir angliškąjį pasaulį, paruošdamas anglų kalba stambų lietuviškų liaudies pasakų rinkinį **Lithuanian Folk Tales**, kurį iliustravo Ada Kor sakaitė, o išleido Amerikoje Gerald J. Rickard.

Rizika, kuri susilaukė labai džiuginančių išdavių! Ir pati smagiausia rizika, nes išversti ir išleisti buvo pasirinktas pats šiuo metu tinkamiausias dalykas. Kai dėl rašytinės literatūros dalykų vertimo yra vis abejonių ir svyravimų, kas čia būtų tinkamiausia, tai rinktinis pasakų leidimas

jokių ginčų ir nepasitenkinimo tikrai nesukels.

Rinkiniui pasakos parinktos kuo sultingiausios ir įdomiausios. Iš viso jų rinkinys sudėta 36. Šalia tokių plačiai žinomų, kaip Eglė, žalčių karalienė (tos pasakos palmatas ne tas chrestomatijoje įprastas spausdinti variantas, ar Dvylika brolių, juodvarniais lankstiusių, ar Sigutės, čia skaitytojas užtikis labai įdomių, bet retai kur skaitytų (pvz., pasaka apie 101 brolių ir 101 žirgą).

Dr. J. Balyz rinkiniui yra parašęs paaiškinimus.

Tai knyga, kuri įdomi mums patiems pasiskaityti ir pasižiūrėti, kaip žinomosios pasakos skamba svetima kalba, bet ypač malonu bus, jei kas nusipirkęs įteiks ją inteligentiškam ir knygų mėgstančiam anglui. Ypač ten, kur esama dar pasakinio amžiaus skaitytojų. Netoli ir didžioji dovanų šventė — Kalėdos.

Kaip dovana toji knyga tinka ir dėl gražaus išleidimo.

Kaina: 4.50 dolerių.

K. Abr.

Ar užmiršti liet. jaunimą Europoje?

Lietuvių jaunimo didžiausias telkinys Vakarų Europoje — Vasario 16 Gimnazija — jau laukia Kalėdų. Nebetoli ta diena, kai šios gimnazijos mokiniai su mokytojais, susirinkę Kalėdų eglutėn, minės iš Tėvynės atsižėję prisiminimą ir viso krikščioniškojo pasaulio šventimą Kristaus gimimo sukaktį. Tada prie kalėdinių stalų nors ir nematomai, bet mintyse pašaukti, sėdės broliai ir sesės, likę pavergetoj Lietuvoje, ir po pasaulį pasklidę Vasario 16-os Gimnazijos rėmėjai.

Be išpareigojimo Lietuvai ir be nuosirdžių santykių su laisvaisiais lietuviams bei jų organizacijomis negalima įsivaizduoti nei mūsų gimnazijos prasmės, nei jos iškūrimo bei išlaikymo. Ji yra keliaprasmiškas lietuviškai krikščioniško solidarumo kūrinys. Todėl joks viešas žodis neišreikš pilnai tos padėkos, kuri priklauso visiems gimnazijos geradariams. Jai pajusti ir suprasti reiktų pažvelgti į veidus ir širdis įvairių narių tos didelės šeimos — mūsų gimnazijos, — kai ji susispaus prie stalų prisiminti Kalėdas. Deja, gimnazijos rėmėjai JAV, Kanadoje, P. Amerikoje ir Australijoje negalės tą dieną būti drauge su mokiniais ir mokytojais, kad pajustų savo auklėjimo lietuviškiems reikalams. Bet dėl to jų vertė nesumažės. Ji bus gyva širdyse ir lietuviško solidarumo istorijoje.

Žinome, kad ne vien mūsų gimnazija reikalauja lietuvių aukų. Todėl PLB Vokietijos Krašto Valdyba ir Vasario 16 Gimnazijos vadovybė ieško lėšų vokiečių visuomenėi ir jų įstaigose. Yra vilčių, kad pastangos bent ateinančiais metais neliks bergždžios. Bet ir tada gimnazijos išlaikymas pirmiausiai priklausys nuo lietuvių. Jų paramos ji ypač reikalinga dabar, kai sudaromos maisto ir kuro atsargos žiemai, kad mokiniai ir mokytojai nešaltų klasėse, kad po darbo turėtų sveiko maisto, o at-

vangos valandomis pajustų, jog artimo meilės darbai gyvenimą tobulina.

Kai Kalėdų proga žmonės skiria ir gana specialių dovanų, tikime, kad laisvieji lietuviai neužmirš ir savo neturtingo vaiko — Vasario 16 Gimnazijos. O kiekvienas paaugutas doleris, markė ar svaras bus pakartotinis įpareigojimas joms mokiniams ir mokytojams geriau įvykdyti tuos tikslus, kurie yra nubrėžti Vasario 16 Gimnazijai. Stipri parama jai taip pat būtų vienas akivaizdžių atsakymų Tėvynės pavergėjų propagandai, kuri pranašauja netolimą galą lietuvių kultūrai ir jos įstaiigoms Vakarų pasaulyje. Paremiame lietuvišką jaunimą ir jo mokymui bei auklėjimui skirtą gimnaziją, būtų dar kartą paliudyta, kad aukos dvasia yra tautinės gyvybės ir laisvės kurstytoja.

Dr. J. Grinius, Vasario 16 Gimn. direkt., K. Drunga, PLB Vokietijos Kr. V-s pirm.

LITUANISTINIS KALENDORIUS

Sudarė R.E. Maziliauskas

GRUODIS

- 1—1923 m. P. Zadeikis Chicagoje, JAV, įsteigė pirmąjį Lietuvos konsulatą.
- 2—1884 m. gimė prof. Vaclovas Biržiška.
- 4—1925 m. įkurtas Lietuvos Valstybinis Baletas.
- 6—1905 m. Didysis Vilniaus Seimas.
- 7—1921 m. mirė Žemaitė.
- 8—1907 m. mirė Jonas Biliūnas.
- 10—1889 m. išėjo „Apžvalgos“ Nr. 1.
- 11—1917 m. Tautos Taryba paskelbė Lietuvos nepriklausomybę sąjungoje su Vokietija.
- 12—1797 m. carienė Kotryna panaikino Lietuvos vardą ir įvedė gubernijas.
- 17—1930 m. Kaune įsteigta XXVII Knygos Mėgėjų Draugija.

Jo Atleidimas

Kartą Dr. Scudder iš Indijos misijų grįžo namo. Jis vyko drauge su savo sūnumi. Pasitaikė, kad jie išgirdo žmogų, vartojantį nešvarius žodžius. „Klausyk, drauge“, prabilo daktaras, „šis berniukas, mano sūnus, gimė ir buvo išaugintas pagonių krašte, kur dar tebėra stambeldybė. O tačiau jis savo gyvenime nebuvo girdėjęs žmogaus piktžodžiaujant prieš savo Tėvėją“. Piktžodžiautojas paraudo, atrodė labai susigėdinęs ir ėmė atsiprašinėti. Daktaras gi į jį prabilo: „Nepamiršk, kad tave girdėjo Dievas, ir Jo atleidimo esi labai reikalingas, kaip manojo“. Tai tebūnie geras perspėjimas visiems. Mes turime daugiau kontroliuoti tai, ką kalbame!

Kartą buvo kariuomenės teismo posėdis, kuriam pirmininkavo pulkininkas. Drauge su kitais karininkais jis liūdnai žiūrėjo į teismą, kuris vėl ir vėl vis nusigerdavo. Karštame klimate, alkoholio poveikyje, jis visiškai buvo palaužtas. „Ką su tavim daryti?“ kalbėjo pulkininkas. „Ir vėl ir vėl tave kaltina girtavimu. Bausmės krito ant tavęs viena po kitos, ir štai vėl nusikaltai!“ Nusikaltėlis atrodė beviltiškas. „Ką darysime?“ paklausė pulkininkas, žvelgdamas į karininkus, ir pridėjo: „Rodos, jau mes viską išbandėme...“. „Ar galėčiau aš patikrinti jo bylą?“ paklausė vienas jaunas, gabus kapitonas. „Man rodos, aš turiu pasiūlymą“. Kapitonas peržvelgė bylą ir pratarė: „Aš taip ir maniau: vienas dalykas dar yra su juo neišbandytas“. „Kasgi?“ susidomėjęs paklausė pulkininkas. „Pulkininke, šiam žmogui dar niekuomet nebuvo dovanota“. Tas posakis visiem buvo lyg griaustinis esant giedram dangui. Atsigrįždamas į nusikaltėlį, pulkininkas tarė: „Esi jau daug kartų baustas ir nesidarei geresnių, netgi ėjai blogyn. Dabar imk giliau į širdį! Šiuo kartu tavo vardą ištrinsime iš kaltinamųjų sąrašo. Esi laisvas. Tau atleista“. Nusikaltėlis tik užsidenė rankomis veidą ir, iš kūkčiojimo besikilnojant jo pečiams, jis paliko teismo salę, pritrenktas iš nustebeimo. Nuo tos dienos jis tapo kitu žmogumi. Pasidarė patikimiausias vyras pulke ir kilo kariškuose laipsniuose.

Su didele simpatija mes skaitome apie tą vyrą. O ar pamastome, kiek kartų mums patiems Dievas dovanuoja? Ar mes su tokiu nuosirdumu, kaip anas karys, įvertiname Dangaus atleidimą? Ar mobili zavome visas pastangas pakilti iš savo silpnybės. Dangaus atleidimai ir laimainiai? Kun. Dr. J. Prunskis, „Meilė ir Laimė“.

- 19—1920 m. Suedermanno „Joninių“ pastatymu įkuriama valstybinis dramos teatras Kaune.
- 22—1952 m. mirė rašyt. Jurgis Savickis.
- 23—1927 m. mirė Mot. Gustaitis.
- 24—1798 m. gimė Ad. Mickevičius.
- 25—1909 m. gimė rašyt. Juoz. Zukauskas.
- 29—1879 m. gimė diplom. K. Balutis.
- 31—1858 m. gimė Vincas Kudirka.

HITLERIS IR JO GENEROLAI

11. Generolų skerdynės

1944 m. liepos 20 d. Berlyne samokslininkai susirinko karo ministerijoje. Apie vidurdienį vienas po kito čia rinkosi generolai: Erich Olbricht, Hoepner, Beck, Fromm, Witzleben ir kiti samokslininkai. Kai kurie jų savo karinę uniformą jau buvę pakeitę civiliais drabužiais. Generolas Beckas, samokslas inspiratorius, rudos spalvos civilinio kostiumo atrodė labiau panašus į prekybininką, negu į vyrą, pasiryžusį tos dienos saulėlydžio metu pakeisti Hitlerį, kaip Reicho valstybės galvą.

Samokslininkai buvo susirinkę Olbrichto kambaryje ir nervingai laukė pranešimo iš vyriausios Hitlerio būstinės apie Stauffenbergą įvykdytąjį atentatą. Tačiau nesu laukė jokio pranešimo. Grįžę atstatininkai Stauffenbergas ir Haeften iš aerodromo telefonu pranešė, kad atentatas pavyko ir Hitleris žuvo.

Po šio klaidingo pranešimo samokslininkai pradėjo veikti. Apie 4 val. p.p. von Hase, Berlyno komendantas, gavo instrukcijas vykdyti samokslininkų paruoštąjį perversmo planą, pavadintą „Valkirijos operacija“. Įvairiems komendantams telegrafu buvo išsiųsti atitinkami įsakymai.

Tuo pačiu metu gen. Olbrichtas pranešė vidaus armijai vadovavusiam savo viršininkui gen. Frommui, kad Hitleris mirė, klaidingai tvirtindamas, kad šia žinia gavęs iš fiurerio būstinės. Tai buvo taktinė klaida. Atsargusis Fromm, kuris gerai pažinojo Olbrichtą, bijojo per anksti išsivelti į rizikingą perversmą. Jis telefonavo susisiekę su maršalu Keitelu, buvusiu vyr. būstinėje, teiraudamasis apie Hitlerio mirtį.

Fromm, sužinojęs iš Keitelio apie nepavykusį atentatą, įsakė Olbrichtui nevykdyti

J. VARCUS

ti „Valkirijos operacijos“ ir laukti jo įsakymų.

Prasidėjo karšti ginčai, nes nebuvo aišku, ar Hitleris žuvo, ar ne. Atvykęs į karo ministeriją, atentato vykdytojas Stauffenbergas kategoriškai tvirtino Olbrichtui ir Beckui, kad Hitleris tikrai žuvo:

— Aš pats tai mačiau. Aš buvau su Fellgiebel bunkerje, kai įvyko sprogimas. Atrodė, kad didžiulis penkiolikos centimetrų artilerijos sviedinys pataikė į baraką. Neįmanoma, kad kas nors būtų galėjęs ten likti gyvas.

Tokių tvirtinimų įtikintasis, Olbrichtas nuvyko su Stauffenbergu į Frommo įstaigą, o tas sutiko šaltai ir įtardamas.

— Keitelsakė, kad fiureris buvo tik lengvai sužeistas, — pareiškė Fromm, įklausęs savo štabo viršininko pranešimą.

— Keitel meluoja, — piktai prieštaravo Stauffenbergas. — Aš pats padėjau bombą ir pats mačiau išnešant fiurerio lavoną iš barako.

Olbrichtas čia pat dar pridėjo, kad, nežiūrint Fromm prieštaravimo ir gautų instrukcijų, „Valkirijos operacija“ jau vykdo ma. Fromm, išgirdęs tai, pasijuto kaip perkūno trenktas ir įsiutęs sušuko:

— Tu, — rodydamas pirštu į Stauffenbergą, — turi pats nusišauti, nes pasikėsinimas nepavyko, o tu (Olbricht) esi areštuojamas.

— Aš niekada nepadarysiu tai, — atsakė Stauffenbergas, o Olbrichtas pridėjo: — Priešingai, pone generale, mes tamsą areštuojame.

Areštuotasis Fromm saugomas kambaryje specialių sargybinių. Jo vieton buvo paskirtas gen. Hoepner.

Netrukus į karo ministeriją atvyko na-

cių patikimas generolas Kortzfleisch pasiteirauti apie įvykusį atentatą prieš Hitlerį ir Becko įsakymu buvo areštuotas. To pat likimo sulaukė ir SS vadas Piffraeder, kuris, vykdydamas Himmlerio įsakymą, atvyko areštuoti Stauffenbergą.

Apie 6 val. vakare samokslininkams jau buvo aišku, kad perversmas nepavyko. Hitleris nebuvo žuvis, ir jo vyr. būstinė nebuvo izoliuota. Karo komendantai Vokietijoje ir okupuotose kraštuose buvo nustebeinti gautų prieštaraujančių Fromm ir Hoepner įsakymų. Padėtis dar labiau susikomplicavo samokslininkų nenaudai, kai Keitelis iš vyr. karo būstinės pranešė, kad Hitleris yra gyvas, sveikas ir įsakymai turi būti vykdomi tik jo ir Himmlerio, nes juos fiureris paskyręs perimti Reicho saugumo kontrolę.

Dėl šių priežasčių samokslininkų vadai, išsigandę dėl nepasisekimo ir apimti netikrumo, pradėjo trauktis atgal, atsisakė perversmo iniciatyvos ir ėmė ieškoti asmeninio saugumo. Tik Beckas dar buvo optimistas, nors ir jis širdyje jautė, kad reikals jau pralaimėtas.

Tik vienas Stauffenbergas šią kritišką valandą nuosirdžiausiai rėmė Becką. Šis vyras, nors ir sužaloto kūno, savo sveiką sielą buvo stipriausia šios kritiškos valandos tvirtovė. Bet jo vieno energijos neužteko toliau perversmui vykdyti, ir šios liūdnos istorijos galas neišvengiamai artėjo į didžiausią katastrofą samokslininkams.

Valdžios įstaigas Berlyne užimti samokslininkai buvo pavadę vienam sargybos batalijonui, vadovaujamam majoro Remer, kuris už narsumą fronte Hitlerio buvo apdovanotas geležinio riterio kryžium su ažuolo lapais. 6.30 val. minėtasis batalionas apsupo visas svarbiausias įstaigas ir laukė Berlyno komendanto instrukcijų. Samokslininkams delsiant, Goebelsas paskvietęs Remerį įtikino, kad fiureris gyvas ir kad joks perversmas neįmanomas. Čia pat Hitleris telefonavo įsakė Remeriui pristatyti Reicho ministeriui ir užimti karo ministerijos samokslininkų būstinę.

Apie 9 val. vakaro Berlyno komendantūra buvo užimta Himmlerio įsakymu. Maršalas von Witzleben, tai sužinojęs, tuojau spruko automobiliu iš karo ministerijos. Tačiau gen. Olbrichtas sušaukė į savo kambarį visus patikimus karininkus ir ragino kovoti iki galo. Tuo tarpu laiptuose ir koridoriuje pasigirdo šūviai. Grupė karininkų, kurie liko lojalūs Frommui, ginkluoti įsiveržė į Olbrichto kambarį ir pareikalavo paleisti jų vadą. Olbrichtas dar bandė pasipriešinti, bet buvo nugalėtas. Stauffenbergas buvo sužeistas šūviu į nugarą, kai bandė pasitraukti į savo kambarį. Kiti buvo areštuoti. Tuo pačiu metu ir kambarį įžengė Fromm, kurį išlaisvino jo patikimi karininkai.

Generolas Fromm buvo karštas nacių, kai Hitlerio žvaigždė buvo pasiekusi zenitą. Kai Hitleriui pradėjo nesisekti ir jo žvaigždė pradėjo temti, Fromm prisidėjo prie samokslininkų. Jei pasikėsinimas būtų pavykęs, jis, aišku, būtų buvęs viena žymiausių naujosios valdžios asmenybių. Paskutiniu metu pajutęs pavojų, atsisakė iš samokslininkų. Norėdamas įrodyti savo ištikimybę fiureriui, visą energiją panaudojo sunaikinti savo draugams samokslininkams, kad neliktų kaltinamųjų faktų prieš jį patį.

Frommas su suimtaisiais elgėsi žiauriai ir skubėjo likviduoti juos. Čia pat sudarė teismą iš savo patikimų karininkų, kuriems jis pats ir vadovavo. Visi samokslininkai buvo pasmerkti mirti.

Tragiškiausia ir liūdniausia padėtis buvo gen. Becko, samokslininkų vado. Nuo 1938 m. iki paskutinės savo gyvenimo valandos jis vyras kovojo už Vokietijos laisvę ir stengdamasis išlaisvinti kariuomenę iš nacionalsocialistų valdžios. Tai švariausias ir sąžiningiausias vokiečių karys, kuris vadovavo rezistencijai kariuomenėje, nes jis suprato, kad nacionalsocializmas su Hitleriu atneš Vokietijai baisią katastrofą.

Ir štai šis nenulietas kovotojas už laisvę stovėjo prieš išdavišką Frommo teismą rankoje laikydamas pistoletą, ku-

ris jam buvo paliktas „privatiam reikalui“.

— Aš primenu mūsų draugystės senąsias dienas, — kreipėsi Beckas į Frommą. Bet senasis draugas brutaliai pertraukė jo kalbą, bijodamas, kad neišryškėtų jo kaltė. Frommas įsakė jam tuojau pasinaudoti pistoletu. Beckas paniekiamai pažvelgė į išdavišką, apžvelgė savo draugus, prisidėjo pistoletą prie žilos galvos ir paspaudė. Pasigirdo šūvis, bet kulka įsmigo į lubas, lengvai sužeidusi smilkinį. Išsekęs ir kruvinas generolas susmuko į kėdę, laikydamas abiejos rankose savo galvą.

Kambaryje vykstančios scenos priminė skerdyklos vaizdą. Išblyškęs ir kruvinas kėdėje sėdėjo Beckas, palaikomas dviejų karininkų. Kitose dviejose kėdėse gulėjo sužeistas Stauffenbergas, palaikomas savo brolio ir draugo Haeften. Prie stalo generolai Hoepner ir Olbricht rašė atsiveikini mo laisvės savo šeimoms.

Pagaliau Frommas, velniškai žvilgsniu pažvelgęs į mirštantuosius ir areštuotuosius, paskelbė: „Fiurerio vardu aukščiausiasis karo teismas, sudarytas mano įsakymu, nusprendė gen. štabo plk. Mertz, gen. Olbricht, plk. Stauffenberg ir plk. Haeften pasmerkti mirti“.

Jie tuojau buvo išvesti į kiemą ir akinančių sunkvežimių lempų šviesoje sušaudyti. Frommas likęs kambaryje su Becku ir Hoepner, ragino juos abu greičiau nusižudyti. Hoepneris griežtai atsisakė ir todėl buvo areštuotas. Beckas, gavęs naują pistoletą, sėkmingai pasinaudojo juo ir amžinai užmerkė akis.

Likusias areštuotuosius be jokių tyrimų ir apklausinėjimų Frommas pasmerkė mirti ir išvedė į kiemą sušaudyti. Bet atvykę gestapo valdininkai sustabdė šias skerdynes, kad per tardymus išgautų žinių apie ruošiamąją samokslą. Jie buvo sušaudyti vėliau, o gen. Frommas Hitlerio įsakymu buvo areštuotas sekandį dieną ir sušaudytas 1945 m. kovo 19 d. Tai gi neišitikimybė draugams buvo apmokėta mirtimi.

(Bus daugiau)

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

KUDIRKOS MINEJIMAS LIETUVIŲ NAMUOSE

Originalus Vinco Kudirkos gimimo šimtmečio minėjimas ruošiamas gruodžio 20 d. (šeštadienį), Lietuvių Namuose Londone (1, Ladbroke Gardens, W.11). Smulkiau bus pranešta vėliau.

SENIAI NEGRĖDĖTA, SENIAI NEREGĖTA!

Provincijoje gyvenę tautiečiai jau ne kartą turėjo progos pasiklausyti „Atžalyno“ koncertų, bet londoniečiai lietuviai nė karto dar nėra matę atžalyniečių. Š. m. gruodžio 13 d., šeštadienį, iš Bradfordo piram Londone koncertui atvyksta „Atžalynas“ su plačia ir labai įdomia programa. Atvyksta jų visas būrys.

Koncertą rengia DBLS Centrinis Skyrius XX Amžiaus Teatro salėje, esančioje Lietuvių Namų kaimynystėje. Visi, kas pasiilgo gražių ir skambių lietuviškų dainų, kas nori pasigrožėti tautiniais šokiais ar išgirsti nuotaikingų ir linksmy kupletų, kviečiami nepraleisti retos progos. Gruodžio 13-sios šeštadienio vakarą rezervuokime atžalyniečių koncertui. Pradžią 7 val. vakaro.

Bilietus galima užsisakyti iš anksto, paskambinus Tel. PARK 2139 darbo valandomis. Bilietų kaina: 7.6, 5.6, 4.6 ir 3.6.

VISI PRIE VIENO STALO

I miestus jau ateina rudens miglos ir rūkas. Mūsų plaučiams reikia gryno oro. To dėl išvažiuokime nors trumpam laikui į kaimą.

Lapkričio 29 d. (paskutinį šeštadienį prieš Adventą) Lietuvių Sodyboje ruošiamas **Kaimiškias subuvinimas**.

Gera proga Londono ir provincijos lietuviams pasigrožėti rudens gamta, atsigaivinti ir su draugais pavakaroti. Kas norės, galės ir pernaktoti.

Vakarienė ir pasilinksminimas kaštuos tik 8 šil. 6 penus.

Maloniai kviečiami visi, kam mielas kaimas ir lietuviška aplinkuma.

Ta proga sekmdienį, lapkričio 30 d., Sodyboje numatomos lietuviškos pamaldos, kurias atlaikys ką tik iš Amerikos sugrįžęs klebonas kun. A. Kazlauskas.

NORI SUSIPAZINTI SU LIETUVAITE

Klaipėdietis (28 m.) pageidauja susipažinti su 25-35 m. lietuvaite. Laikus rašyti: „H. B. 28“ An Keleivis — Verlag in Luebeck, Vorwerkerstr. 103-IV. West Germany.

„DAINAVOS“ SUSIRINKIMAS

Londono Lietuvių Moterų „Dainavos“ Sambūrio Valdyba lapkričio 30 d., sekmadienį, 4 val. popiet, Lietuvių Namuose (1, Ladbroke Gardens, W.11) šaukia susirinkimą, kuriame bus aptarti būsimosios bazaro ir kiti reikalai.

Turėjo būti parašas

Praeitame numeryje prie straipsnio „Profesionalai laimi“ turėjo būti J. Medaičio parašas. Dėl tos techninės klaidos atsiprašome autorių.

SUMAZINS MUITĄ

Teko patirti, kad nuo 1959 m. sausio 1 d. Sovietų Sąjunga sumažins muitą siuntiniams, siunčiamiems į Sovietų Sąjungą ir Pabaltijo kraštus. Nuo to pat laiko muito tarifas pakeičiamas tokiu būdu, kad mokestis bus nustatytas nuo kiekvieno siunčiamosios dalyko rūšies, nepriklausomai nuo to, kaip kainos.

Ligšiol siunčiant gatavus rūbus reikėjo mokėti muito 100% nuo rūbų kainos, siunčiant medžiagą — 50% nuo medžiagos kainos. Šilkui muitas buvo 150%, avalynei — 75%.

Nuo Naujųjų Metų muito mokestis bus toks: vyr. ir mot. žieminis viln. paltas — 4 sv. 2 šil.; moteriški kailiniai — 8.19.2; rudeninis viln. paltas — 3.8.1; vasariniai viln. paltai ir lietpalčiai — 2.13.9; pusviln. rubams muitas mažesnis maždaug ketvirtį; vyr. viln. kostiumas — 3.4.6; mot. vilnonis kostiumas — 2.17.4; vilnoniai megztiniai — 0.7.2; vilnonė suknelė — 1.5.1; vyr. marškiniai — 0.7.2; vyr. ir mot. avalynė — 0.17.11; vaikų avalynei muitas pusiau mažesnis; vilnonė medžiaga kostiumams už metrą — 0.9.0; viln. medžiaga mot. suknelės už metrą — 0.7.2; pusvilnonė ir medviln. medžiagoms muitas mažesnis; rankinis ir kišeninis laikrodis — 1.19.5; sta liniai laikrodžiai ir žadintuvai — 0.10.9; skustuvas ir kerpamosios mašinėlės — 0.9.0.

Vaistai 25 proc. nuo kainos. Maisto produktams muito mokestis beveik nepakeistas.

PAIESKOJIMAI

MATUSEVIČIENĖ (Sergalytė) M., gyvenanti Londone, svarbiu reikalu prašoma atsiliepti: J. Evaškaitienė, 43, Haughton Str., Earlstown, Newton-le-Willows, Lancs.

Mokytojos RANČYTĖS su broliu, Genės BARAUSKAITĖS ir Elzės DRAGUNAITĖS, kurioms yra svarbių žinių iš namų paieška: M. Ramonas, 6, John William St., Preston, Lancs.

NOTTINGHAMAS

Kalėdinę eglutę vaikams šiais metais Nottinghamo liet. kolonijoj rengia DBLS skyrius, padedant Moterų Draugijai ir Jaunimo Reik. Komitetui. Eglutės data ir vieta bus pranešta vėliau.

Visus tėvus prašom vaikų užregistruoti iki gruodžio 15 d. Kurie iki tos datos ne užregistruos, kad ir dalyvaus eglutėje, negaus dovanėlių. Registruoti prašom pasiskyrus pirm. K. Bivainį, Mot. Dr. pirm. B. Kiburienę ir pas Jaun. Reik. Komit. pirm. J. Kiburą, taip pat abiejuose klubuose.

Eglutės metu lietuviškos mokyklos mokiniai atliks programėlę.

DBLS Skyriaus Valdyba

BRADFORDAS

Bradforde veikianti šeštadieninė mokykla vietos Lietuvių Klube rengia vaikams Kalėdų Eglutę. Parengimas įvyks gruodžio 27 d., šeštadienį (Kalėdų trečią dieną), 3 val. popiet.

Programoje turėsime Kalėdų senelio su tikimą ir mokyklos vaikų pasirodymą. Mokyklos vaikai parodys tai, ką jie nuo mokslo metų pradžios iki Kalėdų išmoko. Programos stengsimės šiais metais neperkrauti, kad viskas praeitų galimai sklandžiau.

Vaikai, kurie mokyklos dar nelanko, bet norėtų dalyvauti Kalėdų Eglutės parengime, registruojami mokyklos lentoje išskaitant sąrašą.

Kalėdų senelis — taip jau numatyta — visiems vaikams duos dovanėles. Po programos vaikams bus arbata.

Mokyklos vadovybei kelia nemaža rūpesčio išlaidos: Kalėdų eglutė, arbata, dovanėlės ir kiti mokyklos išlaidų reikalai. Mokyklai išlaikyti ir ką nors gražaus vaikams parengti reikia pinigų. Jau vien tik vadovėliams šiais metais išleista daugiau kaip 15 svarų. Mokykla parūpina vaikams ir rašymo bei mokyamųjų priemonių. Be to, mokyklos klasių tvarkymas, apšildymas ir visos kitos administracinės išlaidos į metus sudaro keliasdešimt svarų išlaidų.

Kalėdų parengimams praversti prašome mielus tėvus ir kitus gerasirdžius tautiečius paaukoti kiek pinigų ir tuo širdingai paremti mūsų pastangas. O mokyklos išlaidoms reikalingas, kaip pėnai, taip ir šiemet rengsime didesnio masto daiktinę loteriją.

Todėl drįstam kreiptis į Jus, mieli Bradfordo ir artimesnių aplinkinių lietuviai, maloniai prašydami paaukoti vieną ar daugiau fantų šiai loterijai, arba skirti piniginę auką.

Loterijos ir Kalėdų parengimo aukų reikalais mokyklos vadovybė praneša, kad aukas ir fantus priims visi mokykloje dirbą mokytojai ir tėvų komiteto nariai, ypač kiekvieną šeštadienį nuo 2 iki 4 val. vietos Lietuvių Klube. Jei kam būtų patogiau, galima siųsti ir paštu šitokių adresu: Lietuvių Mokykla, 5, Oak Villas, Bradford, 8.

Už paramą tariame širdingą lietuvišką aciu. **Mokyklos Vadovybė**

CORBY

Nauja skyriaus valdyba

Metiniame susirinkime DBLS Corby skyrius išsirinko naują valdybą. Jon įeina: F. Pumputis (pirm.), K. Kriaučiūnas (kas.), V. Petrauskas (vicep.) ir J.P. (sekretorius).

PRANCUZIJA

Nauja Krašto Valdyba

Prancūzijos Lietuvių Bendruomenės K. Taryba savo eilinėje sesijoje perrinko atnaujintiems metams Krašto Valdybą.

Atsisakius toliau kandidatuoti į Valdybą poniai O. Bačkienė, K. V. bos pirminku išrinktas L. Kat. Misijos direktoriaus Jonas Petrošius. Valdybos nariai: Petras Klimas jr. — išdininku ir Ričardas Bačkis — sekretorium.

VOKIETIJA

LIETUVIŲ DIENA STUTTGARTE

(ELI) PLB-Stuttgart Apilinkės Valdyba, remiama žinomojo veikėjo kun. A. Bungos, surengė (lapkričio 9 d.) Stuttgart miesto dalyje Bad Cannstatt lietuvių dieną su pamaldomis ir „Darnos“ choro koncertu. Prieš tai buvo išplatintas kun. A. Bungos atsisaukimas į vokiečių visuomenę, nurodantis lietuvių tautos šių metų trejų metų jubiliejų — 40 metų nuo valstybės atkūrimo, 350 m. nuo Marijos apsisireikimo šiluvoje ir 500 m. nuo šv. Kazimiero gimimo dienos — ir kviečiantis padėti melsis už Lietuvą. Kartų su tuo atsisaukimu buvo dalinamas ir vokiečių kalba išspausdintas partizanų atgabentas lietuvių katalikų laiškas šv. Tėvui. Sumą laikė kun. Dr. J. Aviža, pamokslą sakė (vokiškai) Tėvas Dilkraht. Giedojo „Darnos“ choras.

Po pietų prisirinko salė vietinių ir iš toliau atvykusių lietuvių, vokiečių, latvių, Lietuvos vokiečių ir kitų tautybių žmonių pasiklausyti koncerto. Memminge „Darnos“ choras, vadovaujamas M. Budriūno, padainavo lietuvių liaudies dainų (jų tarpe ir dvi latvių), o taip pat visą eilę originalių kompozicijų, kaip antai: Tremtinių ir išvežtųjų giesmė — V. Jakubėno, Burta — J. Naujalo, Užnigro žemė — Č. Sausausko, Ko žilas ožys blivė — V. Jakubėno ir t.t. Klausytojai buvo giliai patenkinti dainų ir prašė kartojimų.

SODYBOJE METAI BAIGTI

Šių metų vasara vargiai nusipelnė savo vardo, nes visas sezonas buvo gana šaltas ir lietingas. Nežiūrint to, vis dėlto žmonės Lietuvių Sodybą lankė, vasarėjo, ir jos finansinis balansas, gal būt, nebus blogesnis, kaip praėjusiais metais.

Truputis statistikos

Iš viso šiais metais buvo Sodyboje 660 savaitinių vasarotojų. Praėjusią vasarą jų buvo 814. Į vasarotojų sumažėjimą galėjo turėti įtakos lietingas oras ir kaimynystėje atsiradusi lenkų vasarvietė, kuri šiais metais jau pilnai veikė. Suaugusiųjų vasarotojų procentas abiejais metais pasiliko toks pats (apie 70 proc.). Įvedus mokesčių už vaikus iki dviejų metų, jų skaičius beveik tris kartus sumažėjo, ir tatau finansiniu atžvilgiu Sodybai išėjo į sveikatą. Tuo tarpu vyresnių vaikų procentas dar kiek pakilo. Jie sudarė ketvirtą dalį visų vasarotojų.

Imant tautybėmis, lenkai ir šiais metais sudarė daugumą vasarotojų. Tačiau jų procentas kiek sumažėjo (šiais metais 71.5 proc., praėjusiais 78.6 proc.). Lietuvių procentas, nežiūrint vykstančios emigracijos, pakilo iš 17 iki 21.2 proc. Anglų vasarotojų padidėjo beveik trigubai, tačiau vis dėl to jie tesudarė tik 4.2 proc. visų vasarotojų. Iš kitų tautybių dar buvo vienas kitas italas, vokiečiai, estai, latvis, ukrainietis ir austras.

Jeigu kas paklaustų, kuri vasarotojų grupė sudarė Sodybos administracijai mažiausiai rūpesčių, tai atsakymas būtų — anglai. Trumpai, paskirų tautybių charakteristikos būtų maždaug tokios: lenkai reikalauja angliai dėkoja, lietuviai kritikuoja.

Nors Sodyba laiko savo idealu turėti tik lietuvių vasarotojų ir pripažįsta, kad pagrįsta kritika yra didelis pažangos variklis, tačiau kritika vien tik dėl to, kad kritikuoti, kartais ne tik įskaudina, bet ir neveltin į varą. Imkim, kad ir tokį mažytį pavzdėlį. Viena vasarotoja pagiria pietų sriubą, kuri buvusi labai skani ir maistinga. Tą pačią dieną už pusvalandžio jau kita ponija rimtai skundžiasi, kad toji sriuba buvusi per daug liesa ir neįvalgomą. Ir pa taikyk, žmogau!

Tačiau, nežiūrint to, didelis lietuvių vasarotojų skaičius išvažiavo patenkinti, jie pasakė Sodybos adresu daug gražių žodžių ir per dvi lietuvių savaites sukūrė tokių puikių momentų, kurių ilgai visi neužmiršime.

Be jau minėtų savaitinių vasarotojų, vien tik savaitgaliams į Sodybą buvo atvykę 237 žmonės. O tokių, kurie atvyko tik Sodybos aplankyti, metų bėgyje susidūrė beveik du tūkstančiai. Tokiu būdu per šiuos metus pro Sodybos vartus įvažiuavo beveik trys tūkstančiai žmonių, o tai per skaičius visiemis metams, vidutiniškai sudaro apie 7-8 žmones kasdien. Pripuolamų lankytojų skaičiui kai kurie svečiai buvo atvykę iš kitų kraštų. Jų tarpe minėtini p. Turauskas iš Prancūzijos, tėvas Bernatoniš iš Vokietijos, p. Matulionis iš Kanados, Dr. Kušlys iš Šveicarijos, p. lė Žadeikytė ir kun. Prunskis iš Amerikos.

Ūkis

Be tiesioginio darbo su vasarotojais, Sodyboje nemaža dėmesio kreipiama ir į ūkio sritį. Pvz., beveik per visą šios vasaros sezoną jau užteko savų daržovių ir bulvių. Tatau žymiai sumažino gyventojų maistinio kaštus ir prisidėjo prie maisto pagerinimo. Ateity, kiek sąlygos leis, dar numatoma daržų plotą padidinti.

Kiaušinių šiais metais surinkta daugiau kaip 15,000. Iš jų apie 5,000 parduota, o likusieji sunaudoti gyventojų maitinimui. Apskaičiavus paaikėjo, kad vištų auginimas Sodybos sąlygose nėra nuostolingas. Todėl šioji ūkio sritis taip pat dar numatoma palaipsniui plėsti.

Vaisinių medelių praėjusią žiemą buvo pasodinta 33. Jau suplanuotas šiems metams sodo praplėtimas ir baigiami surinkti medeliams pinigai. Jaunas sodas yra ne tik didelis Sodybos papuošalas, bet taip pat duoda ir nemaža naudos. Toliau plėtimas priklausys nuo to, kiek atsirastų žmonių, norinčių pasidaryti vaismedžių savininkais. Didžiausia sodo plėtimo problema yra klausimas, kaip apsaugoti nepriklausomus vaisius nuo jaunųjų vasarotojų.

Šiais metais buvo padarytas bandymas auginti grybus. Jis pasisekė vidutiniškai. Tačiau šią ūkio šaką žymiai išplėsti ir padaryti pelningą šiuo metu dėl techninių kliūčių dar nėra įmanoma.

Darbai

Pagrindinis Sodybos personalo darbas ir rūpestis yra apžiūrėti vasarotojus ir ūkį. Gaila, kad šie abu dalykai beveik išimtinai nepuola vasaros metu. Tačiau, atsi-

Po koncerto pirminkė S. Jauniškytė dėkojo visiems prisidėjusiems prie šventės rengimo, ypač „Darnos“ chorui, visiems svečiams ir ypatingą dėmesį išreiškė dėl Lietuvos vokiečių atsilankymo. Kalbėjo dar PLB Vokietijos KV pirm. Drunga ir keletas kitų pareigūnų. Jautrų žodį pasakė Lietuvos vokiečių atstovas J. Speralis ir baigė lietuvių tautos himno ir jų vokiškos dainos žodžiais.

Po programos dar nesisikirstyta, bet pabūvota bendrai ir pasilinksminata. Pakeliui užsukusi lietuvių gimnazijos šokėjų grupė paėmė kelis tautinius šokius ir tuo būdu gražiai papildė dienos programą. Apskritai tai buvo pakili šventė, palikusi dalyviams gražių įspūdžių.

žvelgiant į Sodybos apimtį, esama apšiai darbo ir žiemą. Nors didesnio pobūdžio remontus bei pagerinimus truko lėšų stoka, bet ir šiais metais tęsiamas namo dažymas bei kambarių dekoravimas, valomos parkas, bandoma įrengti fontanas, dažomi šiltnamiai, dengiamas naujas baseino namelio stogas ir atliekama visa eilė nors kartais ir nežymių, bet būtinai reikalingų darbų.

Kas toliau?

Labai didelį galvosūkį Sodybai sudaro klausimas, kaip padaryti, kad ir žiemos metu ji pajęgtų pati save išlaikyti. Daroma žygių pritraukti žiemai daugiau gyven tojų bet iki šiol jie nebuvo labai sėkmingi. Svarstant šį reikalą, dažnas iškelia

klausimą, ar Sodyba, užuot buvusi vasarvietė, neturėtų pagrindinai persiorganizuoti į prieglaudą. Tokie pasiūlymai turi teigiamų ir neigiamų pusių. Jas visas išnagrinėti šio rašinio rėmuose būtų neįmanoma. Sodybos likimu rūpinasi L.N. B-vės vadovybė, ir ji daro visa, kas esamose sąlygose atrodė prieinamiausia. Tuo tarpu pati Sodyba ruošiasi artėjančioms Kalėdoms ir va saros atostogoms.

Baigiant norisi pabrėžti viso Sodybos personalo gerus norus, darbą ir pasiaukojimą, atliekant savo pareigas ir kuriant lietuviškos vasarvietės ateitį. Reikia pripažinti, kad gautas praėjusiais metais Sodybos pelnas yra ne kas kita, o bendras nuopelnas tų, kurie Sodybą remia ir kurie joje nepalstamai dirba. **J. Lūža**

Laisvalaikio mąstymai

Rašo K. Valters

Ir dėl žodžio „laisvalaikis“ gali būti ginčų; mat, kiekvienas gali jį savaip suprasti. Kąžin kodėl laisvalaikiu dažnai vadinamas nenaudingai leidžiamas laikas, kaip, pvz., sėdint, gulint, pletkavojant, kortomis lošiant, girtuokliaujant. Aš laisvalaikiu laikau tą laiką, kada dirbu koki nors fizinį darbą, k.a.: dekoruoju kambarį, sodininkauju, važiuoju dviračiu ir tarnybą ir iš tarnybos, skutu bulves, lupu obuolius ir pn. Tik tokiu metu mano smegenys laisvi pasaulio keistenybėms narplioti. Bepigu tiems, kurie dirba nesudėtingą fizinį darbą: jie gali galvoti tarnybos metu, o grįžę namo — užrašyti savo kūrinius ir pasiųsti redaktoriui. Kiekvienas iš mūsų dirba vis kitokiose aplinkybėse ir gali skirtingai suprasti ir vertinti jį supančią aplinką. Tokius užrašus būtų įdomu ir naudinga pasiskaityti. Mano „mąstymai“ kryps į prietarus, klaidingus įsitikinimus bei „smegenų perplovimus“.

Šiuokart man parūpo poilsio klausimas.

Savo metu „Europos Lietuvyje“ buvo išspausdinti du vienas kitam prieštaraujantieji straipsniai apie darbą. Vienas tautietis įrodinėjo, kad darbas yra palaima, o kitas teigė, kad darbas tai — prakeikimas. Aišku, abu labai vienpusiškai pažiūrėjo į šį reikalą: abu pamiršo, kad darbas darbu nelygu! Mėgstamas darbas yra palaima, rojus, o nekenčiamas, primestas darbas yra prakeikimas, pragaras.

Sveikam žmogui darbas, kad ir sunkus, sveikatai nekenkia. Priešingai, ypač dvasiškai pakrikusiems žmonės fizinis darbas gali būti geriausias vaistas! Vargu ar kas sunkiau dirbo už lietuvių ūkininką, bet jam nuovargis buvo nežinomas, ir jis dvasiškai nepalūždavo (angliai saktų: jis neturėjo „break down“); mat, jis mylėjo savo žemę, mėgo savo darbą. Meilė daro stebuklus!

Dvasiškai palūžta tik proto darbininkai, menininkai, aktoriai ir tie, kurie priversti dirbti nors ir lengvą, bet nekenčiamą darbą. Karts nuo karto tenka girdėti tremtinių pareišimus, kaip pavyzdžiui:

— Porą dešimtmečių daug ir sunkiai

dirbau ir už tai persidirbau, pervargau! — Kitas dar pridėjo:

— Na, ir kvailas buvau, kad dirbau ir sveikatą praradau!

Tai visiškai netiesa. Tikiau, kad jis ar ji jaučia didelį nuovargį, jėgų išsekimą, bet tai ne nuo „persidirbimo“. Kūno nuovargis greit ir lengvai pagydomas ramiu miegu ir sveiku maistu. „Persidirbėlių“ nuovargio jausmas yra dvasinės kilmės, ir kūnišku poilsiu jų nepagydyti. Reikia ieškoti dvasinio nuovargio priežasčių, kurios paprastai būna dėl pakrikusių santykių, k.a., 1) neapykanta vyrai (ar žmonai), vaikams, tėvams, darbdaviui; 2) negalėjimas prisitaikyti prie čionykščio žmonių gyvenimo būdo ir papročių; 3) ilgesys prarastos aukštesnės socialinės padėties Lietuvoje ir t.t.

Tokie žmonės, tikėdami, kad jie yra per sidirbę, t.y. pavargę kūniškai, bando išsiti gulėdami ar sėdėdami. Tuo jie reikalauja tik pablogina: gulėdami ar sėdėdami minti liūdnomis mintimis miršta ant savo tikrą ar įsivaizduojamą skriaudėjų, tamsiai vaizduojasi savo ateitį; be to, nenaudojami kūno raumenys silpnėja, nyksta, ligonis tunka, ir nuovargio jausmas vis labiau slegia jį. Daugelis iš mūsų gerai žino faktą, kad pagulėjus kelias dienas lovoj ir dėl menkiausios ligos būna silpna, sunku kojas pavilkti ir svaigsta galva. Tai būna ne tiek dėl ligos, kiek dėl raumenų nenaudojimo. Vadinasi, juo daugiau judėsi, krutėsi, juo didesnį skaičių raumenų mankštinsi — juo labiau jausiesi šviežesnis, stipresnis, sveikesnis, jaunesnis. Taip pat juo labiau senstam, juo judresni, veiklesni turim būti; kitaip mus apės dvi nelaimės: nuovargis ir nutukimas.

Sunkiai dirbantieji po darbo turėtų valandėlei prigulti, o po to kokių nors būdu (knyga, muzika, religija, visuomeniniu darbu) mankštinti savo protą ir dvasią. Lengvai ar protingai dirbantieji turėtų nepagalėti laiko kokioms nors sunkesnioms fiziniam darbui, o jei tokio nėra po ranka — nors valandą į dieną paskirti kūno mankštai — gimnastikai. Trumpai šiuos „mąstymus“ galėčiau išreikšti dviem žodžiais: **POILSIAUKIM DIRBDAMI.**

SAU IR ARTIMUI

Artėjant Kalėdų šventėms, kiekvienas galvojamame apie dovanas. Vertingomis ir praktiškoms dovanoms galite apsirūpinti Tazab, Lietuvių skyriuje, 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Žymiai pigesnėmis kainomis galite gauti ypatingai gražių medžiagų suknelėms, paltams, kostiumams, didelis pasirinkimas puošnių skarelų, skarų ir kitokių prekių. Šeštadieniais dirbama iki 7 val. vakaro. Atvykę asmeniškai, galėsite įsitikinti, kokios vertės prekės mes siunčiame Jūsų artimiesiems Lietuvon. Dovanų ir siuntinių reikalais visada patariam ir asmeniškai ir laiškais kreiptis šiuo adresu: **TAZAB, Lietuvių Skyrius, 1, Ladbroke Gardens London, W.11. Tel. PARK 2139.**

PRIMAME IŠSIŪSTI DOVANŲ SIUNTINIUS Į TSRS

iš organizacijų, siuntinių firmų ir paskirų asmenų. Mūsų įstaiga sutvarko TSRS licenzijų formalumus ir per 24 valandas pasiunčia kiekvieną siuntinį, pilnai apdraudusi jį.

Igalota persiuntimo įstaiga:

CHARLES S. WHITE,

245, REGENT STREET, LONDON W.1

Siuntinių Tarnybos Skyrius:

21/22, GREAT CASTLE STREET, OXFORD CIRCUS, LONDON, W.1. Tel. MAYfair 4869

Darbo valandos nuo 10 val. ryto iki 5 val. popiet pirmadieniais — penktadieniais.

BŪKITE TIKRI, KAD JUMS BUS GREIT IR MANDAGIAI PATARNAUJAMA!

LIETUVIŲ PREKYBOS BENDROVĖ

500 SIUNTINIŲ — BE UŽDARBIO!

Kalėdų proga Lietuvos Prekybos Bendrovė nupirko vilninių medžiagų ir kitokių dalykų tokius kiekius, jog jų užteks sudaryti 500 specialiųjų kalėdinių siuntinių, kurie bus siunčiami be jokio uždarbio — kaip dovana išreikšti padėką visiems šio krašto lietuviams už tą plačią paramą, kuri jų buvo padaryta nuo pat Bendrovės įsikūrimo.

Kiekvieną kalėdinį siuntinį sudaro:

1. Trys jėdai vilninės medžiagos paltams (mėlynos ar žalios spalvos).
2. Trys jėdai su ketvirčiu vilninės medžiagos vyriškam ar moteriškam kostiumui (mėlyna su ruožiukais).
3. Trys jėdai pamušalo.
4. Storas, labai šiltas aukšta apikakle, kitaip dar sibiriniu vadinamas megztinis (mėlynas ar žalias).
5. Pora žieminių moteriškų kojinių.
6. Pora žieminių vyriškų kojinių.

Vidutiniška panašaus siuntinio kaina bet kurioje kitoje firmoje būtų apie £23.16.0, bet mums pasisekė nupirkti tas medžiagas ypač žema kaina, ir ant jų 500 kalėdinių siuntinių mes nenorime nieko uždirbti, dėl to ir siunčiame juos už tą kainą, kurią patys mokėjome, — taigi siūlome tą savąjį specialiųjų kalėdinių siun-

tinį tikrai už £12.10.0, į tą sumą įskaitydami visus mokesčius — sovietinį muitą, licenziją, draudimą, supokavimą ir pasiuntimą.

Turint galvoje tai, kad tų specialiųjų kalėdinių siuntinių yra ribotas kiekis, o mes norime visiems duoti progos pasinaudoti jais, dėl to vienas asmuo gali užsakyti ne daugiau kaip 2 tokius siuntinius.

Mūsų tas specialus kalėdinis siuntinys sveria 11 svarų. Jei norite, prie jo galite dar pridėti 10 svarų savo supirktų ar iš mūsų katalogo pasirinktų prekių. Jei pridėsite savų prekių, tai už tas pridėtines mokėsite tik muitą; jei pridėsite pagal mūsų katalogus pasirinktų prekių — mokėsite tik už pačias prekes. Abiem atvejais nereikia mokėti jokių papildomų manipuliacinių ar patarnavimo mokesčių.

Dabar mes jau galime siųsti 21 svarą sveriantį siuntinį ir sudėti į jį 17 atskirų dalykų (ne 12, kaip buvo ligi šiol).

Tą specialiųjų kalėdinių mūsų siuntinį gali užsisakyti bet kas, vis tiek, ar jis būtų mūsų klientas, ar kurios nors kitos firmos.

Kas paprašys, tuoj nemokamai pasiūsiame šito specialaus kalėdinio siuntinio medžiagų pavyzdžius.

Mūsų įstaiga ir sandėliai atdaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro, įskaitant ir šeštadienius. Jūs galite apžiūrėti ir užsisakyti specialiųjų kalėdinių siuntinių ir pas mūsų atstovus:

E. Ignaitis, 2, Russell Str., Bradford.

K. Paukštys, 17, Beckingham Rd., Leicester.

Mes dar turime ir du keliaujančius bendradarbius, kuriems bus vienas malonumas aplankyti Jus.

LITHUANIAN TRADING COMPANY
1 A, HUNT STR., LATIMER ROAD,
LONDON, W.11

tel. PARK 1643

(Tarp Shepherd's Bush ir Latimer Road požeminio traukinio stotį).

BARAVYKININKU KAMPELIS

UNRA GALI GRĮŽTI

Baravykininkų vyriausiasis komitetas, apsvarstęs siuntinių reikala, sveikina visas senas ir jaunas siuntinių bendroves, džiaugdamasis, kad dar yra tiek idealistinių geradarių, kurie su sąžonomis akys priima mums mūsų pareigą pasilikusiems Lietuvoje.

Tenka tik džiaugtis, kad materializmo ir tautinio mirimo gadynėje vis labiau žydi tos didžios labdaringos bendrovės, steigdamos savo skyrius ne tik Lietuvos Namuose, prie namų, toliau namų, bet jau jų pilna ir provincijos miestuose. Štai niekada dėjas Valerijonas Virvelė bijo iš namų išeiti. Mat, jo gatvėje apsigyveno kelių bendrovių agentai. Anksčiau būdavo niekadėjas Virvelė išsiunčia vieną siuntinį į metus, ir rami galva. Ramia sąžine alų traukia, nesivargindamas klausimais, o dabar baigta — jo sąžinė kiekvieną dieną mėginama. Jei ne pro duris, tai bent pro langą agentai verksmingais balsais gaudena, ragindami neužmiršti artimųjų, susirūpinti gerais darbais, krauti nuopelnus danguje...

Tačiau pastatiko ir visai užkietėjusių nuosėdėlių grupę, kurie nė vieno siuntinio neišsiunčia į Lietuvą. Girdi, pabėgo su visais savo pažįstamais, giminėmis ir draugais. Ir ką tu tokiems padarysi? Jautriau si trapišniai tokių nejudina, geriausi agentai nepajudina jų užkietėjusios širdies.

Matydamos tuos didelius nuostolius gerų darbų srityje, net kelios siuntinių bendrovės kreipėsi į baravykininkus, prašydamos pagalbos.

Rimtai apsvarstę reikala, štai ką patariame. Įsteikite dar vieną siuntinių firmą, bet plačiai pagarsėjusiu vardu, būtent, UNROS. Ne tik užtikrintas pastikėjimas, bet ir prisiminimai saldūs. Treminiai kaip bitės prie motutės glausis. Be to, raginame pajavinti siuntinių kartų reikala. Kol kas tik kelios siuntinių bendrovės nupirka bilietą į Londoną ir automobilį parūpina parvežti iš stoties. Bet būtų dar

gražiau, kad klientą sutiktų mergaitė 36 in., 15 ir 36 in. su gėlių puokšte rankoje, kad nuvežus į vietą, čerka laukytų po kelio nės, kad pietūs būtų užsakyti pirmos rūšies restorane, o vakare būtų parūpinas bilietas į operą greta Marilyn Monro.

Matysit, išganyt ir tuos, kurie nepriima arba neturi pažįstamų Lietuvoje.

***

Teko patirti prosvaitinę žinią mūsų pilkame treminiu gyvenime. Štai Bradfordo „Vyties“ klubas savo pašventinimo proga ruošia gražią padėką lietuvių kolonijai Londone už didelę moralinę pagalbą, perkant lietuvių namus Bradfordo. Kartu nori priminti, kad toji vieno svaro simbolinė akcija, kuri buvo skirta Londono kolonijai, vis dar nėra išpirkta.

***

Kalbant apie Bradfordą, teko patirti, kad ten veikia požemis, kurio tikslas pasiknisti po lietuvių namų pamatais Naujai ligai arba, geriau tariant, priepuoliui ištirti baravykininkai kreipėsi pas garsų profesorį, prašydami, kad tas ištirtų šios rūšies padarus, ar kartais tai nėra hidrogeinių bombų reiškinys.

(E) Nauju lietuvių gimnazijos Castelnovo Don Bosco direktoriumi Italijoje paskirtas kun. Petraitis, ligšiolinis „L'Osservatore Romano“ administratorius. Buvęs direktorius kun. Dr. Zeliauskas paskirtas teisės profesoriumi į Popiežiškąjį universitetą Romoje.

(E) Lietuvių grafikos paroda Miunchene buvo atidaryta spalio viduryje tarptautiniuose rūmuose „Haus der Begegnung“. Dalyvauja dailininkai Paulius Augius, Viktoras Petravičius, Alfonsas Dargis, Vaclovas Ratas, Romas Viesulas ir Alfonsas Krievickas. Be pastarojo, kuris gyvena Vokietijoje, kiti savo darbus pristatė iš JAV ir Australijos. Vokiečių spauda apie parodą atsiliepė palankiai ir pabrėžė jos menišką vertę.

ŽVAIGŽDĖS IR JŪS

Kaip tai jums sekanciai savaitei numato laumė

SAULYS (gimusiems tarp lapkričio 24 d. ir gruodžio 22 d.):

Darbo sąlygų pagerinimą laimėsi tik tada, kai pritaris kitiems darbuotojams bendram. — Laimingi skaitmenys: 15, 17.

OZYS (gruodžio 23 — sausio 20): Nesileisk saviesiems paveikti daryti nepageidaujamus veiksmus. Kad nebūtum išnaudotas, atsisakyk kvietimo į svečius. — Laimingi skaitmenys: 2, 26.

VANDENIUS (sausio 21 — vasario 19): Įvykių priverstas turėti atidėti svarbų pasimatymą. Nemalonios naujienos sutrukdydys sėkmingą gyvenimo pažangą. — Laimingi skaitmenys: 6, 15.

ZUVYS (vasario 20 — kovo 20): Nesistenk pakreipti savo partnerį į naujus sumanymus. Kažkas artimas neigiamai veiks visus jūsų planus. — Laimingi skaitmenys: 4, 24.

AVINAS (kovo 21 — balandžio 20): Nepasiduok nusivylimui, kad nuobodūs kasdieniai darbai. Nesitikėk laimėti didelių turtų lengvu būdu — tikras laimėjimas atsiekiamas per darbą. — Laimingi skaitmenys: 13, 30.

BULIUS (balandžio 21 — gegužės 21): Jaunesnio amžiaus asmuo prašys patarimo. Namuos gali kilti nesantaika ir bariniai. Būk kantrus ir santūrus. — Laimingi skaitmenys: 10, 22.

DVYNIAI (gegužės 22 — birželio 21): Darbo pakeitimas gali išeiti į naudą, bet nesistenk pervarkyti namų reikalų. Neįjuok kitų asmenų sumanymų — gali pats nukentėti. — Laimingi skaitmenys: 1, 19.

VEZYS (birželio 22 — liepos 23):

Gausi nemalonią žinią. Artimas žmogus nesutiks su jūsų pasiūlymais. Numatomos smulkios piniginės pajamos. — Laimingi skaitmenys: 12, 28.

LIUTAS (liepos 24 — rugpjūčio 23): Nedaryk didesnių išlaidų, negu gali ištesėti. Atidėk didesnes išlaidas tolimesniam laikui. — Laimingi skaitmenys: 3, 21.

MERGELE (rugpjūčio 24 — rugsėjo 23): Svarbiu reikalu būsi priverstas sutikti su nepalankiu sau pasiūlymu. Susilaikysi nemalonus svečio. — Laimingi skaitmenys: 16, 30.

SVARSTYKLĖS (rugsėjo 24 — spalio 23): Paklausk protingo patarimo ir neisileisk į jokias intrigas. Numatyti savaitės planai nuleis niekais. — Laimingi skaitmenys: 7, 25.

SKORPIJONAS (spalio 24 — lapkričio 23): Draugas suteiks pagalbą vien tik gražiais žodžiais. Darbuotojė neisileisk darbo bendrui, bet kovok tvirtai už savo teisę. — Laimingi skaitmenys: 6, 24.

PAGERBE OPEROS VETERANĄ

Lapkričio 1 dieną Vilniuje buvo pagerbtas ir paskelbtas nusipelnusiu artistu 60 m. amžiaus sulaukęs Antanas Zauka, dirbęs Lietuvos operoje nuo pat jos įsteigimo. A. Zauka dainavo operos chore (net balete), daugiausia buvo režisoriaus padėjėjas, 1936 metais savarankiai režisavo vieną operą (Don Pasquale). Po karo Vilniuje savarankiai režisavo keletą operų, iš kurių buvo vaidinamos nepriklausomybės laikais. Sukaktuvėms A. Zauka parengė atnaujintą „Pikų Damą“. (LNA)

KALĖDINIS MAISTO SIUNTINYS

3 sv. sviesto, 3 sv. taukų, 1 sv. šokolado, 1 sv. saldinių, 2 sv. kumpio, 1 sv. ryžių, 1 sv. kakovos, 2 sv. cukraus, 1 sv. razinkų, 1 dėž. šprotų ir 20 cigarečių.

Tokio siuntinio kaina su muitu ir persiuntimo išlaidomis £8.10.0.

Mūsų atstovas Manchesteryje yra:

A. Kuzmickas,

67, Cromwell Rd., Eccles, Manchester.

Taiigi arčiau gyvenantieji lietuviai su užsakytais gali kreiptis į jį ir per jį taip pat gauti medžiagų pavyzdžių.

Mielai pasiūnčiame pačių siuntėjų sudarytus siuntinius. Mokestis tik 1 šil. už svarą svorio.

**KAS - NE - KAS, O LIETUVIS LIETUVIUI
TIKRAI GERIAUSIAI IR PIGIAUSIAI
PATARNAUS!**

BALTIC STORES LTD.

(savininkas Z. Juras)

421, Hackney Rd., London, E.2.

Tel. SHO 8734

Ji siunčia siuntinius į LIETUVĄ,
į SIBIRĄ IR BET KUR.

Lietuviškus kainoraščius galite gauti visados.

RESTAUROUS VILNIAUS OBSERVATORIJĄ

Numatoma restauruoti senąją Vilniaus universiteto astronominę observatoriją, kurioje savo laiką dirbo astronomas Martynas Počebutas. Restauruotoje observatorijoje numatomas įsteigti muziejus, kuriame bus laikomi išlikę Vilniaus universiteto septynioliktos ir aštuonioliktos amžiaus astronominiai instrumentai.

Restauravimo komisijos pirmininku paskirtas prof. Paulius Slavėnas. (LNA)

TAURAS

(sav. Ant. Briedis)

88, GOLDSMITH AVE., London, W.3.

DEMESIO VOKIETIJOS LIETUVIAMS!

Arčiau gyvenantieji ir norintieji pamatyti medžiagų pavyzdžius, gauti informaciją ar užsakyti standartinius maisto siuntinius (kurie gali būti pasiųsti iki 44 svarų svorio) kreipiasi į Herr J. Venckus, Bruchmuehlbach / Pfalz, Schliesfach 65. Taipogi mes ieškome lietuvių, norinčių bendradarbiauti su mumis, iš kitų didesnių lietuviškų kolonijų.

Manchesterio ir apylinkės lietuviai, norintieji pamatyti mūsų siunčiamų medžiagų pavyzdžių, gauti kainoraščių ar informaciją, kreipiasi į Mr. V. Leonas, 4, Hampden Grove, Eccles, Manchester.

Mes greičiausiai (per 2 dienas) pasiūnčiame jūsų pačių supirktus siuntinius pagal jūsų pateiktas sąskaitas. Sąskaitą siunčiame pasiuntę siuntinį. Mokestis už patarnavimą yra tik £1.

NORI PADĖTI

žiemos metu artimiesiems Lietuvoj ar kitur? Pasinaudok patirtim ir prieinamom kainom seniausios šioje srityje veikiančios firmos. Mes taip pat persiunčiame pačių pirktų supirktas prekes garantuodami pristatymą. Nepamiršk ir vaistų ir rašyk mums su pasiūlymu ir be jokio įsipareigojimo.

P & B SUPPLY CENTRE LTD

Sa Thurloe Place, London S.W.7

SUMAŽINTI ĮPRASTINIAI MOKESČIAI!

VAISTAI TIESIOG IŠ VAISTINĖS.

Visuomet atsiminkite, kad mūsų firmoje visi

VAISTAI

paruošiami ir tvarkomi profesionalų vaistininčių, ir dėl to jūs galite būti tikri, kad jums visuomet bus gerai patarnaujama, kai turėsite reikalų su mumis.

Kai jums tenka siųsti vaistus savo giminėms į Lietuvą, prašom nesivaržyti ir klaustis mūsų vaistininčių patarimų.

Mūsų naujasis kainoraštis, kurį jūs, be abejo, jau turite, leis jums suprasti, kaip mes sprendžiame tuos visokius klausimus.

Be vaistų, mes dar turime didelį pasirinkimą kitokių prekių prieinamomis eksporto kainomis. O per mus jūs, be abejo, galite siųsti ir savo supirktas prekes.

Pabandykite nuo šiol siųsti per:

ACTON PHARMACY (EXPORT) LTD.,
24, CHURCH ROAD, LONDON, W.3, England.
Tel.: ACORn 0712.